

Verksamhetsberättelse för Skärgårdshavets Biosfärområde år 2013

*”Skärgårdshavets Biosfärområde är en levande modell
för hållbar utveckling i kust- och skärgårdsområden”*

**Sammanställd för Skärgårdshavets Biosfärområde av styrgruppen för
biosfärområdet och koordinatör Katja Bonnevier.**

Innehåll

1. BAKGRUND	3
2. ORGANISATION FÖR BIOSFÄROMRÅDETS VERKSAMHET	3
2.1. Nationell organisation	3
2.2. Lokal organisation	3
2.2.1. Egentliga Finlands NTM-central	3
2.2.2. Biosfärområdeskontoret	4
2.2.3. Intensionsavtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde	4
2.2.4. Skärgårdshavets Biosfärområdets Vinterträff – ett forum för deltagande och kommunikation	4
2.2.5. Skärgårdshavets biosfärområdes styrgrupp	5
2.2.6. Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet	6
2.3. Finansieringen av biosfärområdets verksamhet	7
2.3.1. Ekonomi 2013	7
3. VERKSAMHET ÅR 2013	9
3.1. Verksamhet inom temaområden	9
3.1.1. Vård av naturen - kulturlandskap och betesdjur	9
3.1.2. Med gemensamma krafter för ett renare Skärgårdshav	13
3.1.3. Natur- och kulturturism	15
3.1.4. En levande skärgård anpassad till förändringar	16
3.1.5. Skärgårdshavets biosfärområde som ett "brand" för skärgården	20
3.2. Allmänt	24
3.2.1. Upplysning och information	24
De elektroniska nyhetsbrevens finns på biosfärområdets hemsida:	28
3.2.2. Representation, arbetsgrupper	28
Grupper:	28
3.3. Internationellt och nationellt samarbete	29
4. Grundfinansieringen av biosfärområdets verksamhet	31
5. Rapportering och utvärdering av verksamheten	31
6. SAMMANFATTNING	32

1. Bakgrund

Skärgårdshavets Biosfärområde, som grundades 1994, är en del av Unesco:s forsknings- och utvecklingsprogram "Man and the Biosphere" (MAB). Målsättningen med MaB-programmet är att forska i och att skapa modeller för hållbar utveckling. Inom MaB-programmet är biosfärområdena modell- och försöksområden och de representerar samtidigt viktiga natur- och kulturvärden i ett större globalt nätverk. Ett nytt avtal om samarbete kring förvaltningen av Skärgårdshavets Biosfärområde gjordes för 2013-2014 mellan Egentliga Finlands NTM-central, Pargas stad och Kimitoöns kommun. Pargas stad handhar fortsättningsvis koordineringen av biosfärområdets verksamhet. Egentliga Finlands NTM-central betalar åt Pargas stad för handhavandet av koordineringen, medan alla tre samarbetsparter bidrar till verksamheten genom att driva projekt. I samband biosfärområdets kan även andra organisationer, företag eller privat personer förverkliga verksamhet som stöder de gemensamma målsättningarna.

2. Organisation för biosfärområdets verksamhet

2.1. Nationell organisation

Miljöministeriet (MM) har huvudansvaret för biosfärområdena i Finland. Undervisningsministeriet (UM) ansvarar för UNESCO:s program i Finland, samt de internationella kontakterna. Människan och biosfären (MAB) -programmets nationella kontaktpunkt i Finland och den nationella koordinatören är i Joensuu vid Finlands miljöcentral. Den nationella koordinatörgruppen för Unesco program sammankommer 2 ggr/året.

- Jarmo Heikkilä vid Finlands miljöcentral, placerad i Norra-Karelen, fungerar som nationell koordinatör för MAB-programmet.
- Skärgårdshavets koordinatör har haft regelbunden kontakt med miljöministeriets kontaktperson Jukka-Pekka Flander och Undervisningsministeriets kontaktperson Hannu Vainonen.
- Koordinatören deltar i den nationella koordinatörgruppens möten och informerar om Skärgårdshavets aktualiteter.

2.2. Lokal organisation

2.2.1. Egentliga Finlands NTM-central

Har huvudansvaret för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Som ordförande fungerade Samu Numminen.
- Biosfärområdets koordinator har getts möjlighet att arbeta i NTM-centralens utrymmen.

2.2.2. Biosfärområdeskontoret

Kontoret är fysiskt placerat vid Pargas stads näringstjänsters utrymme på Teleberget i Korpo och sedan 10/2013 i Stabshuset i Korpo.

Kontorets förvaltning:

- Har skötts i samarbete mellan NTM, Pargas och Kimitoön. Kontaktpersoner: Samu Numminen (NTM), Tomas Eklund (P) och Gunilla Granberg (KÖ).
- Avtal om samarbete kring förvaltning av Skärgårdshavets biosfärområde för år 2013-2014 har gjorts mellan dessa 3 parter.

Personal:

- Katja Bonnevier var anställd på heltid som koordinator vid Pargas stads näringslivstjänster.
- Sonja Tobiasson, projektledare för Knowsheep vid Pargas stad och Margot Wikström, projektledare för Finlands mathantverk vid Kimitoöns kommun.

2.2.3. Intentionsavtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Avtalet trädde ikraft den 1.1.2012 och varar till 31.12.2017.
Egentliga Finlands NTM-central, Pargas stad, Kimitoöns kommun, Forststyrelsen, Åbo akademi, Åbo universitet och Egentliga Finlands förbund

2.2.4. Skärgårdshavets Biosfärområdets Vinterträff – ett forum för deltagande och kommunikation

Man ordnade nu för 4:dje ggr Skärgårdshavets vinterträff, som fungerar som forum för deltagande i biosfärområdets verksamhet och utbyte av erfarenheter och idéer. Intresseföreningar, andra organisationer, företag och invånare kan aktivt involveras via vinterträffen. Evenemanget är öppet för allmänheten och temat varierar mellan åren.

Skärgårdshavets vinterträff 2013, vars tema var "Skärgårdslandskap i en föränderlig värld", ordnades i Kasnäs hotell.

Evenemanget ägde rum den 1.3.2013 kl.10-16. Som medfinansiärer fungerade Åbolands Skärgårdsstiftelse, Svenska Kulturfonden, Sverige-Finland kulturfonden och Kimitoöns kommun.

I tillställningen deltog 45 personer. ÅU skrev om seminariet. I programmet behandlades skilt olika för skärgården typiska landskap såsom skog, kulturlandskap och det levande byalandskapet. Man hade även inbjudit en gäst från Biosfärområdet Vätterbranterna i Sverige, Stellan Gustavsson, som jobbar vid Länsstyrelsen med frågor gällande anpassande av skogsbruket till mångformiga intressen. Övriga talturer behandlade både biosfärområdets verksamhet och verksamhet från andra regioner.

Vinterträffen erbjöd igen ett forum för diskussion och utbyte av kunskap och information, samt skapade många nya kontakter. Evenemanget upplevdes som lyckat, man uppskattade att programmet var digert och varierande. Dessa forum har även en social betydelse och betydande uppgift för att skapa nya kontakter.

2.2.5. Skärgårdshavets biosfärområdes styrgrupp

Styrgruppen sammanträdde:

20.3 Villa Lande, Kimito

Trygve Löfroth, ordf., Forststyrelsen

Jan-Erik Karlsson, Pargas stad

Trygve Örnell, Kimitoöns kommun

Katja Bonnevier, koordinator för Skärgårdshavets biosfärområde, sekr.

Tomas Eklund, Pargas stads kontaktperson,

Gunilla Granberg, Kimitoöns kommuns kontaktperson,

Margot Wikström, Mathantverk i Finland, Kimitoöns kommun

Ärenden: Planering av jubileumsåret 2014 inleddes

19.6 Brännskär, Nagu

Trygve Löfroth, Forststyrelsen, ordf.

Jan-Erik Karlsson, Pargas stad

suppl. Lilian Lundell, Pargas stad

Christoffer Boström, Åbo Akademi

suppl. Mikael von Numers, Åbo Akademi

Antti Karlin, suppl. Ilppo Vuorinen, Åbo universitet

Katja Bonnevier, koordinator för Skärgårdshavets biosfärområde, sekr.

Ärenden: Åbolands Skärgårdsstiftelse och Brännskär, Planer för jubileumsåret

24.9 NTM-centralen, Ämbetshuset, Åbo

Samu Numminen, ordf., NTM-centralen

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Jan-Erik Karlsson, Pargas stad

Henry Engblom, Kimitoöns kommun

suppl. Berndt Löfberg, Kimitoöns kommun

Christoffer Boström, Åbo Akademi

Antti Karlin, Åbo universitet

Katja Bonnevier, koordinator för Skärgårdshavets biosfärområde, sekr.

Tomas Eklund, Pargas stads kontaktperson

Ärenden: Planering av jubileumsåret och Ansökan för Jag är en del av biosfären

27.11 NTM-centralen, Ämbetshuset, Åbo

Samu Numminen, ordf., NTM-centralen

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Henry Engblom, Kimitoöns kommun

suppl. Mikael von Numers, Åbo Akademi

Katja Bonnevier, koordinator för Skärgårdshavets biosfärområde, sekr.

Tomas Eklund, Pargas stads kontaktperson

Ärenden: Verksamhetsplan, Jubileumsårets program

2.2.6. Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet

Tillsätts av styrgruppen eller utnyttjas för samma ändamål redan skapade nätverk. Planerar verksamhet mera konkret.

- **Skärgårdshavets samarbetsgrupp, en arbetsgrupp för Panparks och hållbar turism inom biosfärområdet** har tillsatts av Forststyrelsen. **Medlemmar: Gunilla Granberg Kimitoöns kommun (orf.), Niclas Gestranus/ Martti Nilsson Pargas stad, Pia Relanto, Skärgårdscentrum Korpoström, Tapio Penttilä/Sami Heinonen, Egentliga Finlands förbund, Liisa Lemmetyinen, Turku Touring, Sirpa Vanhala, NTM-centralen Sjöfart, Katja Bonnevier, biosfärområdet, Antti Karlin, Åbo universitet och sekreterare Laura Lehtonen, Forststyrelsen.**

Beskrivning: Uppgifter och arrangemang: Möten ca.2ggr/år, ordförande skiftar mellan kommunerna vartannat år. Gruppen sammanträder för att först och främst gå igenom LBP (Local Business partner) ansökningar och godkänna dessa. Gruppen skall även ta initiativ till att verkställa konkreta målsättningar som föreslås i strategin för naturturism. Gruppen har även en viktig roll som förmedlare av information om nationalparken och de möjligheter som PAN Parks nätverk innebär, inom de organisationer eller myndighet som gruppmedlemmen representerar. Samarbetsgruppen kommer även att fungera som en arbetsgrupp för utvecklingen av natur- och kulturturismen inom Skärgårdshavets biosfärområde (ett av biosfärområdets 5 temaområden).

Möten: 21.3.2013, kl: 13:30-15.

Närvarande: Bonnevier Katja, Granberg Gunilla, ordf., Lehtonen Laura, sekr,

Ärenden: Evaluering av Aavameri.

30.10.2013

Villa Apollo, Parainen

Närvarande: Bonnevier Katja, Granberg Gunilla ordf., Lehtonen Laura, sekr,

Liisa Lemmetyinen, Sami Heinonen, Carl-Sture Österman

Ärenden: Aktuellt gällande naturturism i regionen

- **Skärgårdshavet –arbetsgruppen under Pro Skärgårdshavets program fungerar som arbetsgrupp för temaområdet ”ett renare Skärgårdshav med gemensamma krafter”.** Arbetsgruppen är ett forum för deltagande enligt principerna för integrerad kustområdesförvaltning. *Arbetsgruppen har omkring 50 medlemmar, som representerar olika intressenter inom vattenvård och – användning i vattenområdet för Skärgårdshavet mellan Nådendal och Kimitoön. Ordförande: Tapio Penttilä. Koordinatören fungerar som sekreterare. Föredragande är ofta från NTM-centralens enhet för vattenvård. Omkring 20 personer deltar på mötena.*

Möten:

30.5 Egentliga Finlands förbund. 13 deltagare.

Ärenden: Muddrings- och dumpningsinstruktioner, aktuellt från vattenområdena och aktuellt om vattenvårdsplaneringen.

I.10 Åbolands Fiskeri- och miljöinstitut

Ärenden: Aktualiteter inom vattenvård och utveckling av Pro Skärgårdshavets program.

2.3. Finansieringen av biosfärområdets verksamhet

Pargas ansvarar för finansieringen av koordineringen av biosfärområdets verksamhet. NTM-centralen betalar åt Pargas stad 60.000 euro/år för koordineringen av verksamheten, motsvarande den summa miljöministeriet har beslutat år 2004 att bevilja årligen NTM-centralen för biosfärområdesverksamhet. Kommunerna bidrar genom att driva projektverksamhet. Aktuella projekt under 2013 som främjade biosfärområdets målsättningar och delfinansierades av kommunerna är Knowsheep med Pargas stad som huvudman och Mathantverk i Finland med Kimitoöns kommun som huvudman.

Om kostnaderna för koordinatörernas medverkan i den internationella MAB-verksamheten överenskomms från fall till fall med undervisningsministeriet eller med den enhet åt vilken handhavandet av Finlands internationella MAB-verksamhet har delegerats. Under 2013 beviljades inga resebidrag trots att koordinatören deltog i EuroMAB och NordMAB i Kanada. UNESCOs MAB-sekretariat finansierade deltagande i NordMAB.

Biosfärområdets verksamhet kan finansieras av någon av huvudaktörerna eller med externa medel, som någon av huvudaktörerna ansökt om.

2.3.1. Ekonomi 2013

De direkta kostnaderna för biosfärområdets koordinering under verksamhetsåret 2013 är **62.000 €**. Denna summa inkluderar förutom lönekostnader, även kostnaderna för både inrikes och utrikes resor, hyra, telefonkostnader och andra kontorskostnader, samt köptjänster i samband med informationsverksamheten. Förutom de löpande kostnaderna innehåller den också kostnader i samband med vinterträffen.

Inkomsterna under 2013 var **66.000 €**. För koordineringen av verksamheten erhöll man **60.000 €** som grundfinansiering av Egentliga Finlands NTM-central. För övrigt fick man i bidrag för vinterträffen **2000 €** av Svenska kulturfonden, Sverige-Finland kulturfonden och Åbolands Skärgårdsstiftelse, samt de resterande intäkterna från arbetsinsatser i EU-finansierad projektverksamhet.

Kommunerna har bidragit till verksamheten genom att driva projekten Knowsheep (Pargas) och Mathantverk i Finland (Kimitoön). För Knowsheep stod Pargas stad för egenfinansieringen och för Mathantverk stod båda kommunerna. Kommunerna har skött administrationen av projekten. Pargas stad har dessutom bidragit med översättningstjänster och stått för kostnaderna för uppdatering av hemsidan, (**2675,-**). Kimitoöns kommun stod för kostnaderna för den gemensamma transporten till Skärgårdshavets vinterträff i Kasnäs (**455,-**). Forststyrelsen har stått för transporten till Yxskär under två utfärdsdagar för Biosfärområdet i skolan. Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi har stått för kostnaderna för Forum för Skärgårdsforskning "Under ytan".

3. Verksamhet år 2013

En uppdaterad version av strategin för Skärgårdshavets biosfärområdes verksamhet 2009-2011 har gjorts för perioden 2012-2017 (6 år) och de årliga verksamhetsplanerna följer riktlinjerna i strategin. Verksamheten kan verkställas av de samarbetsparter som ingått ett intentionsavtal om att delta i verksamheten eller av övriga intresserade parter.

3.1. Verksamhet inom temaområden

Tyngdpunkterna i biosfärområdets verksamhet ligger inom 5 olika temaområden. Verksamheten har delats in i temaområden för att ge den en klarare struktur och för att lättare kunna samordna huvudaktörernas verksamhet. Denna strukturering utesluter dock inte initiativ som ligger utanför dessa teman och inte heller andra aktörers deltagande i verksamheten. Nedan beskrivs verksamhet som drivs i samband med biosfärområdets program eller sådan verksamhet som biosfärområdets organisation vill lyfta fram som viktiga initiativ för att uppnå biosfärområdets målsättningar.

3.1.1. Vård av naturen - kulturlandskap och betesdjur

Ansvarig för temaområdet är Forststyrelsen

Målsättningar: Genom biosfärområdets verksamhet kan man skapa ett samordnat arbete inom naturvård. De finns flera aktörer i regionen som genom sin verksamhet bidrar till att bevara värdefulla naturängar och andra betesmarker i skärgården. Samarbetet mellan dessa aktörer och med betesdjursproducenterna kan förbättras betydligt. Huvudaktörerna inom biosfärområdets verksamhet samordnar sin egen verksamhet som berör kulturlandskap. Biosfärområdet bistår med både teoretisk och praktisk hjälp, för att upprätthålla ett fungerande nätverk inom kulturlandskapsvården. Via biosfärområdet kan modeller för vården av kulturbiotoper förmedlas och utnyttjas för att engagera folk till att vårda egna marker.

Skärgårdshavets biosfärområde kan fungera som ett modellområde, både nationellt och internationellt, för ett samordnat arbete kring bevarandet av värdefulla kulturlandskap och för naturvård genom skötsel. För att utveckla naturbetesprodukter samarbetar man gärna med andra biosfärområden som har liknande förhållanden. Det finns ett stort behov av flera betesdjur i skärgården och en ökad lönsamhet för betesdjurs-producenterna. Både inom regionen och nationellt behövs mer upplysning om vården av kulturlandskap och naturbetesprodukters kvalitativa fördelar. Biosfärområdets nätverk utnyttjas också för att främja bekämpning och upplysning om faran med sådana främmande arter som kan orsaka problem.

Under biosfärområdets verksamhet samarbetar kommunerna, NTM-centralen, universiteten och Forststyrelsen med vården av kulturlandskap. Forststyrelsen som förvaltar nationalparkens markområden, ansvarar för skötseln av parkens kulturlandskap. Inom nationalparken finns redan många långvarigt skötta gamla betesmarker och uppföljningar har

gjorts på en del av dem. Inom biosfärområdet finns också många privata markägare som önskar upprätthålla ett öppet betat landskap och som har gjort en skötselplan för sina marker. Genom kommunernas projektverksamhet inom biosfärområdet kan man fortsätta bygga upp en hållbar struktur för landskapsvård inom biosfärområdet. Det kräver ett aktivt samarbete mellan djurproducenter, markägare och andra centrala aktörer inom djurhållning och landskapsvård. Också skolorna har en betydande roll för upplysning och miljöfostran i fråga om att värna om naturens mångfald på skärgårdens värdefulla naturtyper.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2013

Verksamhetsplanens åtgärder:	Beskrivning av förverkligandet	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
<p>Utveckla den småskaliga fårnäringen i skärgården, som viktig resurs för kulturlandskapsvården. -Produktutveckling, resursnätverk, utbildning och upplysning.</p>	<p>-Den mobila utställning Fårnäringen i skärgården har ambulerat i hela Pargas stad och totalt setts av 718 personer. -Produktutvecklingen på kött ledde till sex nya produkter som utvärderats av både proffs och folk på publika evenemang. Ull och skinn och deras produktutveckling ledde till några prototyper som bygger på skinn, filt och keramik i kombination på ett innovativt sätt. -I början av året startade en ullkurs i samarbete med Lärkkulla skärgård där intresserade samlades för att träna hantering av ull (mest spinning) med sakkunnig lärare.. Mest träffades kursen i den lokal där utställningen var uppställd. Samtidigt bjöd vi in skol- och dagisgrupper för en presentation av utställningen och för att ta del i spinningen. -I april spelade vi in en DVD om slakt på gård. -Böcker som publicerats är hantverksboken, traditionell fåruppfödning och forskningsboken. Böckerna delas ut till hantverkare, fåruppfödare, bibliotek, museer och alla intresserade på begäran. -Utfärder under året företogs till Rimito och två fårgårdar där. På hösten gjorde vi två studieresor till Estland, en i samband med Final Conference då vi</p>	<p>Pargas stad, ÅU/Brahea mm.: Projektet Knowsheep 2011-2013 finansier: Central Baltic. Projektledare: Sonja Tobiasson/Pargas/Korpo. (sonja.tobiasson@pargas.fi),</p>

	<p>besökte ett spinneri, resurscentret i Kuressaare och hantverksaffärer. Den andra studieresan gick till martinsmässan, Martilaat som är Estlands årliga stora hantverksmönstring .</p> <p>-Möten. Förutom lokala nätverksmöten har projektledaren haft en plats i MTKs arbetsgrupp ”Lammastalouden strategiaryhmä” som kontinuerligt lobbar för fårnäringens frågor i hemlandet och på EU-nivå. Eftersom gruppen är enig om att nya projekt ska skapas får Pargas/Biosfärområdet behålla sin plats under övergången till nya projekt.</p> <p>-Deltog i Woolfest i Cumbrien i Storbritannien i juni.</p> <p>-Deltog i Matglädje i Houtskär och skördefesten i Korpo augusti med förädlade fårköttprodukter i samarbete med Eija Lamsijärvi, som stått för sakkunskapen under produktutveckling.</p> <p>-24-25.8 växtfärgningskurs med vejde i Houtskär. Lärare Hannele Köngäs.</p> <p>-Final conference på Ösel i september var projektets officiella avslutning. Det firades med seminarium, produktutställning, mannekänguppvisning och workshops.</p> <p>-Lokal projektavslutning hölls i Björkfeldska huset den 11.10 i Pargas som en summering av projektet.</p>	
<p>Bekämpning av främmande arter: -Upplysning och rådgivning om invasiva främmande arter, bl.a. vresros i skärgården.</p>	<p>-NTM sköter rådgivning som en del av sin</p>	<p>NTM-centralen, koordinator</p>
<p>Planering av naturvård; skötselplaner för NATURA-områden. -Ett NATURA-område i Pargas planeras inom projektet.</p>	<p>-Skötsel- och användningsplan gjordes i samråd med lokala aktörer och markägare för de utvalda objekten, bl.a. Mustfinnträsk i Pargas. Publicerad av NTM-centralen. Se http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/94226/Rapporter_116_2013.pdf?sequence=2</p>	<p>Forststyrelsen, NTM-centralen: Projektet Velho 2011-2013 finansiär: NTM/näring – EU projektledare: Ritva</p>

		Kemppainen (ritva.kemppainen@ely-keskus.fi).
Utveckla produkter av virkesrester från röjning av naturängar.	-projektplanering skjuts upp närmare nästa EU-programperiod	Projektplanering tillsammans med Fortsstyrelsen (kontakter: Trygve Löfroth, Maija Mussari)
Information om naturängar och arter till lokala barn, ungdomar, vuxna och besökare.	-Biosfärområdet i skolan handlade i år om skärgårdens arter och naturtyper. Deltagande skolor var Skärgårdshavets skola åk 7, Kyrkbackens skola åk 7 och Dalsbruks skola åk 7. Lektion för åk 7 i Skärgårdshavets grundskola den 26.4 Lektion för åk 7 i Kyrkbackens skola den 23.4 Lektion för åk 7 i Dalsbruks skola den 29.4. Man gjorde en gemensam utfärd till Yxskär i två etapper 22-23.5. Eleverna samarbetade skolorna i mellan och gjorde gemensamma arbeten om olika arter i skärgården.	Biosfärområdet i skolan 2013, biosfärområdeskontoret.
Öka kunskap om naturbeteskött bland producenter och konsumenter	-Koordinatorn skrev artikel för Tidskriften Skärgård 4/2013. Naturbeteskött - en kvalitetsprodukt.	Knowsheep, Mathantverk i Åboland WWF

Utställning om fårnäringen i skärgården som kan lånas ut. Bild: Sonja Tobiasson.

3.1.2. Med gemensamma krafter för ett renare Skärgårdshav

Ansvarig för temaområdet är NTM-centralen

Målsättningar: Under Egentliga Finlands NTM-centrals Pro Skärgårdshavet -program finns redan ett regionalt nätverk för samarbete inom vattenvård. Nätverket arbetar med regionala strategier och åtgärdsprogram för skötseln av vattenområdena. Inom programmet finns en arbetsgrupp för Skärgårdshavet som fokuserar på Sydvästra Finlands skärgård. Med hjälp av det här nätverket kan man stöda kommunikation och samarbete inom vattenvård i biosfärområdet och initiera lokala projekt för att förbättra Skärgårdshavets tillstånd. Nätverket främjar också samarbete inom förvaltning och skötsel av kustområdet (Integrated Coastal Zone Management). NTM-centralen koordinerar sin verksamhet inom vattenvård, som sker inom biosfärområdets gränser så att den kan kopplas till övrig verksamhet inom biosfärområdet. Pro Skärgårdshavet – programmets arbetsgrupp för Skärgårdshavet sköts i samband med biosfärområdet.

Under biosfärområdets verksamhet kan små konkreta projekt startas för att åtgärda lokala utsläppskällor och bidra till innovativa modelllösningar inom vattenvård. Lokalbefolkningen har en viktig roll i fråga om vattenvården, för det försämrade tillståndet berör dem direkt och de lokala åtgärderna kan ha en stor lokal inverkan. I fråga om vattenvård är miljöfostran viktig och man strävar till att engagera folk till konkret handling med bland annat avloppsvattenreningen och kretsloppsbaseade lösningar.

De pågående undervattenskarteringarna (VELMU) i Skärgårdshavet är viktig verksamhet för biosfärområdet för att öka kännedomen om undervattensmiljön och kunna ta den informationen i beaktande vid planering av markanvändning. NTM-centralens, Forststyrelsens, Åbo Akademis och Åbo universitets roller inom arbetet med undervattenskarteringar är betydande.

Åbo universitet med Skärgårdshavets forskningscentral har en viktig roll i fråga om biologisk information om Östersjön och dess tillstånd. Åbo Akademis verksamhet i Skärgårdscentret Korpoström bidrar till biosfärområdets kunskapsbank om Östersjön. Via biosfärområdet kan forskningsresultat populariseras för allmänheten. Egentliga Finlands förbund har utvecklat en för allmänheten tillgänglig databas på nätet med kartor som presenterar uppgifter om regionen med ett brett tvärvetenskapligt perspektiv. Den här databasen kan vara ett bra verktyg för att förmedla information. Biosfärområdet kan också ha en roll i att förmedla information mellan högskolor och statliga myndigheter till kommunerna för att stöda de kommunala tjänstemännen i sitt arbete.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2013:

Verksamhetsplanens åtgärder	Beskrivning av förverkligandet	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
<p>Vattenvård lokalt. Verksamhet i samband med Skärgårdshavet - arbetsgruppen inom Pro Skärgårdshavets program. -lokala planeringsåtgärder -upplysning om vattenvård -upprätthållande av samarbetsnätverk -arbete kring arbetsgruppens utvalda teman</p>	<p>-arbetsgruppsmötena (se ovan i kapitel 2.2.6) främjar nätverkanter och upplysning, samt möjliggör deltagande i planeringen av vattenvården regionalt. -deltagande i vattenvårdsplanen</p>	<p>NTM/miljö: Pro Skärgårdshavet – programmet, kontaktperson Samu Numminen (samu.numminen@ely-keskus.fi) Skärgårdshavet-arbetsgruppen, sekreterare: Katja Bonnevier (katja.bonnevier@pargas.fi) Projektet Velho 2011-2013 finansier: NTM/näring – EU projektledare: Sanna Tikander (sanna.tikander@ely-keskus.fi).</p>
<p>Förbättrad avloppsvattenrening. -stödja förverkligandet av förbättrad avloppsvattenhantering på glesbygden utanför kommunala nätverket. -informera om torrdass</p>	<p>-ingen specifik verksamhet i samband med detta</p>	<p>NTM, kommunerna, Valonia</p>
<p>Ökad kunskap om undervattensmiljön. -Undervattenskarteringar och verktyg för att utnyttja informationen från dem i bl.a. kommunal planering -popularisering och upplysning</p>	<p>-Forum för skärgårdsforskning: 7.6 Temat: Under ytan. Ca.30 deltagare. 6 personer provade på dykning tillsammans med Pargas Tumlare rf.</p>	<p>NTM, Forststyrelsen, Velmu och kommunerna och ÅA/Christoffer Boström</p>
<p>Hållbara lösningar för avfall, avlopp och energi på öar. -Näringsämnenas kretslopp, olika alternativ för energikällor och förbättrad avfallshanteringen. En plan för "hållbara gröna lösningar" för öar. Även små investeringar kan göras för att prova ny innovativ teknik. Pilotområden Iniö och Vänö.</p>	<p>-Green Islands projektet informerade om skärgårdsanpassade lösningar för hantering av avloppsvatten och energiförsörjning på Högsåra, Keistiö och Vänö.</p>	<p>Aronia/ Raseborg, kommunerna, FÖSS, Skärgårdssamarbete, koordinatör. Projektet Green Islands 2011-2013 finansier: Central Baltic mfl. Projektledare: Kaj Mattson Lokal kontaktperson: Janne Gröning (janne@archipelagophoto.com)</p>

3.1.3. Natur- och kulturturism

Ansvarig för temaområdet är Forststyrelsen

Skärgårdshavets biosfärområde, som en plattform för kommunikation, fungerar som ett verktyg vid utvecklingen av natur- och kulturturismen. Biosfärområdets uppgift är att speciellt stöda kommunikationen mellan kommunerna och Forststyrelsen i fråga om naturturism, både i nationalparken och i dess omslutande område.

Forststyrelsens roll är mycket central inom utvecklandet av naturturismen i skärgården. I samband med utvecklandet av Panpark -programmets koncept i nationalparken och dess förankring i regionen kan även biosfärområdets roll definieras i fråga om turismen. Företagarnas deltagande i parkens arbete inom turismutveckling är också av stor betydelse för biosfärområdet. Genom samarbete mellan programmen kan man hitta gemensamma nämnare som stöder båda programmens målsättningar. De geografiska gränserna för programmens verksamhet vore lämpligt att låta justeras till att befatta samma område. Man kan också sammankoppla koncepten inom marknadsföring. Skapa en modell för produkter och marknadsföring för turism med koppling till biosfärområdet. Speciellt viktigt är att lyfta fram områdets egen kulturella identitet och erbjuda åt besökare på området både naturen och kulturen som en upplevelse och som en möjlighet till avkoppling. Genom arbetet med en lokalt förankrad arbetsgrupp förverkligas även biosfärområdets koncept och bidrar till en modell för hållbar utveckling av turismen. Den lokala arbetsgruppen som eventuellt tillsätts för arbetet med Panparks, skulle också kunna fungera som arbetsgrupp för temaområdet för natur- och kulturturism inom biosfärområdet.

Samarbete med kommunernas utvecklingsverksamhet, företagen och invånarna på området är av stor betydelse för verksamheten. Under biosfärområdets verksamhet strävar man till att utveckla modeller för uppföljning av både ekologiska och sociala faktorer kopplat till en ökad turism. Gällande lokala gränsvärden för turismens tillväxt har Sjalö, var Åbo Universitets Skärgårdsforskningscentral är verksam, en central roll och kan fungera som pilotområde. Man sammankopplar målsättningarna för natur- och kulturturism med de regionala målsättningarna för turismutvecklingen. Inom marknadsföringen av regionen kan konceptet för Skärgårdshavets biosfärområde användas för att höja profilen och locka en ny målgrupp av turister.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2013

Verksamhetsplanens åtgärder	Beskrivning av förverkligande	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
Material om yttre skärgården för besökare. -Åbolands byar uppdateras och nytrycks.	-har inte förverkligats	Koordinator, Forststyrelsen kommuner, Novia?
Förverkliga åtgärder för att utveckla en hållbar naturturism inom	-Ett nytt företag certifierades, Aavameri, kajakturer.	Samarbetsgrupp för Skärgårdshavet Forststyrelsen, kommunerna,

biosfärområdet. Se strategi för hållbar naturturism i Skärgårdshavet. -Utveckla nätverket av Panparksföretagare. Nya företagare certifieras. -Ge synlighet åt Panparks -Utbildning av företagare, produktutveckling tillsammans, gemensamt material.		koordinatör. PanParks-nätverket Kontaktperson: Laura Lehtonen/ Forststyrelsen (laura.lehtonen@metsa.fi)
Forskning relaterad till skärgårdsturismens utveckling	Diskussioner om projekt har förts vid ÅU.	ÅA, ÅU Kontaktperson: antti.karlin@utu.fi
LAC rapport över Skärgårdshavets nationalpark. Turismens inverkan på naturen kartläggs.	LAC rapporten är under planering.	Forststyrelsen/ Trygve Löfroth

3.1.4. En levande skärgård anpassad till förändringar

Ansvarig för temaområdet är Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi

Målsättningar: Det här temaområdet är de mest mångformiga av alla biosfärområdets temaområden. Man prioriterar här länken mellan högskolor och allmänheten. Högskolorna och forskningsinstituterna kan inom biosfärområdets enhet för forskning och utbildning, speciellt verka inom detta temaområde.

Man satsar på en tvärvetenskaplig överblick av temat, där ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter beaktas. Under biosfärområdets verksamhet är ett tvärvetenskapligt perspektiv nödvändigt och man strävar till att utveckla kommunikationen mellan de olika vetenskapliga inriktningarna för att hitta de relevanta frågeställningarna för en hållbar utveckling.

Under det här temaområdet bygger man på ett långsiktigt samarbete mellan högskolorna i frågor med anknytning till skärgården. Man strävar till att kartlägga avslutade och pågående skärgårdsrelaterade forskningsprojekt och undersökningar. Man planerar också nya undersökningar och forskningsprojekt som behandlar ekologiska, sociala och ekonomiska förändringar i skärgården. De kan beröra ämnen som, till exempel ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbara modeller för anpassning till förändringar i naturen. Man strävar till samarbete med högskolor som representerar andra biosfärområden i det globala nätverket av biosfärområden. Enligt de internationella riktlinjerna uppmanas man att lyfta fram anpassningen klimatförändringarna under kommande verksamhetsperiod.

Inom detta temaområde är det speciellt viktigt med seminarier och workshops för att hålla invånarna ajour med viktiga och ofta alltför lite eller ensidigt behandlade frågor gällande förändringar i vår omgivning. Biosfärområdets nätverk erbjuder ett brett spektrum av sakkunskap i fråga om skärgården. Här är det speciellt viktigt med kommunikationen mellan högskolor och kommunernas beslutsfattare, samt framför allt med invånarna. Det behövs en plattform för diskussion och förmedling av information från forskarvärlden till allmänheten.

Denna helhet kräver dessutom en samordning av viktiga teman för bosättning och sysselsättning i skärgården. I fråga om företagande i skärgården arbetar man för hållbar utveckling av näringslivet, där både traditionella och nya näringar beaktas. Man strävar till att definiera vad hållbarhet är i fråga om företagandet. De digitala kommunikationsmedlen ger oss flera möjligheter att utveckla företagandet på glesbygden. Genom samarbete Åbolands Skärgårdsstiftelse, som grundats i samband med biosfärområdet, har man möjlighet att förverkliga åtgärder som stöder en levande skärgård. Stiftelsen förvaltar skärgårdshemmanet på Brännskär, och man utvecklar en modell för hur året om verksamhet kan utvecklas i utskären genom arrende.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2013:

Verksamhetsplanens åtgärder	Beskrivning av förverkligandet	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
Samarbete i samband med skärgårdsrelaterad forskning -diskussion om befintlig och nya intressen inom skärgårdsforskning mellan fakulteterna inom universiteten -utveckla vidare initiativ för konferens om skärgårdsforskning som resulterar i review-artikel om skärgårdsforskning.	Inga åtgärder	Enheten för forskning och utbildning och koordinatör
Samordnade av forskare med anknytning till skärgården. Presentera aktuell skärgårdsrelaterad forskning för allmänheten. -Forum för skärgårdsforskning 2gg/år.	-Forum för skärgårdsforskning: 7.6 Temat: Under ytan. Ca.30 deltagare. 6 personer provade på dykning tillsammans med Pargas Tumlare rf.	SIÅA , kontaktperson: Nina Söderlund (nina.soderlund@abo.fi) och koordinatör.
Utveckla metoder för	-Forum för	SIÅA kontaktperson: Nina

<p>deltagande och förverkligande av lokala initiativ.</p> <p>-En kunskapsbank för hållbara lösningar i samband med en "biosfäarakademi". Ta även vara på pensionerade deltidsboende akademikers kunskap. Projektet Korpo 2040 har tagit initiativ som borde förverkligas.</p>	<p>skärgårdsforskning och vinterträffen uppfyllde delvis denna uppgift</p>	<p>Söderlund (nina.soderlund@abo.fi) och koordinatören</p>
<p>Konst som metod för upplysning och diskussion kring för skärgården viktiga teman.</p>	<p>-inga nya initiativ</p>	
<p>Upplysning, deltagande och diskussion kring viktiga teman för biosfärområdet.</p> <p>-Seminarium i samband med vinterträffen 2013.</p> <p>-diskussionstillfällen kring aktuella teman</p>	<p>-Skärgårdshavets vinterträff 2013 ordnade den 1.3 i hotell Kasnäs. Temat var skärgårdslandskapen i förändring och ca.35deltagare.</p>	<p>Biosfärområdeskontoret, Kulturfonden och Åbolands Skärgårdsstiftelse.</p>
<p>Främja åretom boende och näringsverksamhet i yttre skärgården.</p> <p>-Utveckla verksamhet i samband med skärgårdshemman, Brännskär som pilot.</p>	<p>-I samband med projektet Brännskär – en knutpunkt i skärgården, har man utvecklat vidare besökshamnsverksamheten på Brännskär. Brännskär är året om bebott och 2 företag har grundats på Brännskär.</p>	<p>Åbolands Skärgårdsstiftelse, biosfärområdeskontoret Projektet: Brännskär – en knutpunkt i skärgården (Leader-programmet)</p>
<p>Planering av uppföljningsplan av biosfärområdets verksamhet (t.ex. Uppdatering av "Kestävän kehityksen suunnitelma Saaristoemren biosfäarialueelle" ÅU och Framtidsscenarioer för Åboland ÅA/ÅUFC)</p>	<p>Inga initiativ gällande detta</p>	<p>ÅA och ÅU</p>
<p>Dokumentera kulturarv i skärgården.</p>	<p>-filmen En Dagandes Sanning hade premiär den</p>	<p>Åbolands Skärgårdsstiftelse, biosfärområdeskontoret</p>

<p>-man gör en film om hur teknikens utveckling har inverkat på livet i skärgården och det traditionella fisket.</p>	<p>12.6 i Kirjais, Nagu ca. 40 pers. -övriga visningar: 7.7 Skärgårdscentret Korpoström 70-80 pers. -13.11 Houtskär. 40pers. -16.11 filmfestival Dalsbruk 40-50 pers.</p>	<p>Projekt: Skärgårdsliv förr och nu (Leader-programmet)</p>
<p>Samla in ämnen för projekt, pro gradun och avhandlingar. -samla in och hitta lämpligt sätt att bjuda ut ämnena.</p>	<p>Ingen insamling eller sammanställning har gjorts</p>	<p>AA och AU</p>
<p>Ungdomars koppling till egen närmiljö och förståelse för natur- och kulturvärden förstärks och biosfärområdet presenteras i skolan. -Biosfärområdet i skolan 2013.Undervisningsprogram och besök till Yxskär.</p>	<p>-Biosfärområdet i skolan handlade i år om skärgårdens arter och naturtyper. Deltagande skolor var Skärgårdshavets skola åk 7, Kyrkbackens skola åk 7 och Dalsbruks skola åk 7. Lektion för åk 7 i Skärgårdshavets grundskola den 26.4 Lektion för åk 7 i Kyrkbackens skola den 23.4 Lektion för åk 7 i Dalsbruks skola den 29.4. Man gjorde en gemensam utfärd till Yxskär i två etapper 22-23.5. Eleverna samarbetade skolorna i mellan och gjorde gemensamma arbeten om olika arter i skärgården.</p>	<p>Forststyrelsen, kommunerna: Skärgårdshavets grundskola och Kyrkbackens skola/Peter Rönberg, oeter.ronnberg@edu.pargas.fi) och Dalsbruks skola/Solveig Nordgren (solveig.nordgren@kimitoon.fi), och koordinatorn.</p>
<p>Program för hållbar verksamhet i daghem o.dyl. -planera verksamhet inom Gäddan-programmet inom Pargas stad</p>	<p>-Under 2013 inledde man ett nytt program för hållbar verksamhet i Pargas stads daghem. Gäddan & gänget cirkulerar tills våren 2014 i alla daghem med uppgifter och information om avfallsminskning o, sortering.</p>	<p>Koordinatorn, planeringsgrupp</p>
<p>Främja en bättre, miljövänligare förbindelsebåtstrafik för skärgården.</p>	<p>-ingen specifik verksamhet</p>	<p>Styrgruppen, kommuner, NTM-central och företagare</p>

<p>Främja hållbart boende och stärk lokal identiteten i biosfärområden. -planering av samarbetsprojekt mellan nordliga biosfärområden (NordMaB)</p>	<p>-projektplaneringen utvecklades i nya riktningar under NordMAB mötet i Kanada.</p>	<p>NordMaB, koordinatör, Sam Grönholm Åbo Akademi, Maria Thorell, Calluna Ab, Sverige</p>
---	---	---

3.1.5. Skärgårdshavets biosfärområde som ett "brand" för skärgården

Ansvariga för temaområdet är kommunerna

Man skapar tillsammans en profil för biosfärområdet. Biosfärområdets profil byggs upp av allas insatser och är därför också en del av alla de involverade aktörernas egen profil. Under kommunernas ledning kan man utveckla och marknadsföra biosfärområdet som ett "brand".

Både verksamhetens huvudaktörer och andra aktörer i regionen är viktiga för att bygga upp biosfärområdet som en modell för hållbarhet. Varje invånare och företagare inom biosfärområdet kan bidra till ett hållbart samhälle. Det här är vad som ger biosfärområdet en positiv "image" och som syftar på en hög kvalitet. Då man bygger upp ett "brand" under biosfärområdet, så är det denna helhetsuppfattning som säljer. Man samarbetar med invånare och företagare i att skapa den rätta profilen, som baserar sig på biosfärområdets målsättningar. Många biosfärområden har utarbetat modeller för partnerskap med allt från företagare till musikfestivaler eller ideella föreningar. Skärgårdshavets biosfärområde har redan utvecklat ett slags partnerskap med bl.a. Åbolands Skärgårdsstiftelse och kan uppnå målsättningar i samband med bevarande av en livskraftig skärgård via Stiftelsen.

A och O i att utveckla ett "brand" är naturligtvis själva innehållet som det representerar. Skärgårdshavet med sin natur och kultur har redan ett värde i sig själv. Det är viktigt att satsa mycket på att i ett enkelt format presentera biosfärområdets budskap. Man måste söka efter enkla definitioner och klara exempel, som ändå inte lämnar bort det väsentliga. Att grundligt klargöra för begreppet hållbarhet i olika sammanhang, så att beaktandet av hållbarhet blir en grundläggande del av regionens verksamhet. Här är informationsverksamheten mycket betydande för att både sprida information om verksamheten och för att förtydliga vad biosfärområdet är för något. En stor utmaning och samtidigt en viktig målsättning är att invånarna kan uppleva biosfärområdet som sitt.

I dagens samhälle uppskattas och eftertraktas allt mer rena, lokala råvaror och lokalt förädlade mathantverk. Inom biosfärområdet skulle det finnas utrymme för flera gånger mera produktförädlare. Mathantverk är ett begrepp som står för hantverksmässig, småskalig livsmedelsförädling, där man undviker tillsatserna och resultatet är unika kvalitetsprodukter. Detta kunde vara en utmärkt nisch för skärgårdens mångsysslare. Sommartid är efterfrågan på råvaror och produkter många gånger större än utbudet.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2013:

Verksamhetsplanens åtgärder	Beskrivning av förverkligandet	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
<p>Branding av Åbolands skärgård och biosfärområde. -samarbete med turism och marknadsföring vid kommunerna</p>	<p>-samarbetet med kommunernas marknadsföring och turismen är ännu svagt utvecklad</p>	<p>Kommuner och koordinatör</p>
<p>Främja småskaligt företagande i biosfärområdet som beaktar ekologiska och kulturella värden. -Man främjar mathantverk som koncept och som näringsgren i biosfärområdet. -Söker fortsatt projektfinansiering.</p>	<p>-25 personer deltog i utbildning i mathantverk och 16 gjorde slutprovet (se närmare beskrivning nedan) -mathantverk som koncept och de nyexaminerade mathantverkarna har fått mycket synlighet under året. Man har observerat åtminstone 45 olika mediainslag. -det arrangerades eller man deltog i 7 olika studieresor -mathantverkare deltog i 8 olika marknader -koordinatör och projektledare deltog den 9.12 i Ekenäs i möte om förutsättningar för ett finlandssvenskt närmatsprojekt.</p>	<p>Mathantverk i Åboland – projektet. Finansiärer: NTM-centralen, kommunerna. 2013. Bra Mat i Västnyland/ Novia Raseborg, Ann-Louise Ehlund (namn.efternamn@novia.fi) MASVA –Kimitoön, Mats Nurmio (namn.efternamn@kimitoon.fi) Novial Åboland och Raseborg – Utbildningsprogram för produktutveckling inom mathantverk. Gerd Kummel-Kunnas (namn.efternamn@novia.fi) Kommunerna, företagare, koordinatör.</p>
<p>Utveckla samarbetsmöjligheter med företag och evenemang. -Man utvecklar idén om ambassadörskap och partnerskap inom biosfärområdet.</p>	<p>-en arbetsgrupps utnämndes för planering av ambassadörsprogrammet: Christoffer Boström, Trygve Löfroth, Samu Numminen och Katja Bonnevier. Möte den 8.11 då man gav förslag till program och namn på kandidater.</p>	<p>Koordinatör, lämpliga samarbetspartners</p>

MATHANTVERK I FINLAND 2013

Ur ett lyckat projekt föddes nya produkter

Margot Wikström

Mathantverk syftar på att en livsmedelsprodukt är gjord för hand och med metoder som kräver så lite tillsatssämnen som möjligt. Åboland har nu fått sina första mathantverkare. Ett projekt "Mathantverk i Finland" har pågått under hela året, och dess syfte har varit att utbilda intresserade deltagare till mathantverkare. Projektet är Skärgårdshavets biosfärområdes verksamhet och ett samarbete mellan Kimitoön och Pargas och utbildningen är ett samarbete mellan Yh Novia, Bra mat i Västnyland och Mathantverk i Finland. Vi jobbar enligt det svenska mathantverkets resurscentrets, Eldrimners definition: (www.eldrimner.com)

Småskaligt mathantverk skapar unika produkter med smak, kvalitet och identitet som industrin inte kan ta fram. Det är en varsam förädling av i huvudsak lokala råvaror, i liten skala och ofta knuten till gården. Detta ger hälsosamma produkter utan onödiga tillsatser som går att spåra till sitt ursprung. Kännetecknet för småskaligt mathantverk är att man arbetar med naturliga processer där människan och handen är närvarande genom hela produktionskedjan. Småskaligt mathantverk lyfter fram och utvecklar traditionella produkter för konsumenten av idag.

Vi är de mathantverkare som gjort slutprovet:

Ek Magdalena, Hvits Gård, Nagu

Ekholm Oskar, Björkboda

Ekholm Sabina, Närboden, Tjuda

Gustafsson Anneli, Ingeborgs bageri,

Brändö, Åland

Kinos Diana och Johan, Björknäs Trädgård,

Dragsfjärd

Lamsijärvi Eija, Catering, Nagu

Puranen Clara, Högsåra

Rosqvist-Johansson Stina, Airisto, Pargas

Sjöberg Solveig, Rosala

Storgård Ami, Jälist Västergård, Nagu

Storm Anita, Vasa

Törnroos Gunilla, Westers trädgård, Kila

Westerlund Jennie, Björkdals Gård, Nagu

Wikström Margot, Tackork Bär &

Grönsaker, Nagu

Wuorio-Andersson Marika, Dalsbruk

Hela utbildningsprojektet kulminerade i en stor och mycket omskriven matmarknad på Storfinnhova Gård i Kimito den 23.11. Marknaden var mycket lyckad och välbesökt. Efter själva marknaden gjorde deltagarna sitt slutprov, vilket var en presentation av en under utbildningen utvecklade mathantverksprodukt. Vi fick ta del av de mest fantastiska presentationer av olika delikatesser. Deltagarna har utvecklats till fantastiskt duktiga mathantverkare under året som gått. Ännu återstår en studieresa till Eldrimner med besök hos svenska mathantverkare. Den äger rum i januari. Projektet avslutas den sista februari 2014.

Gilla och följ oss på facebook: Mathantverk i Finland. Om utbildningen kan du läsa på bloggen: <http://mathantverk.wordpress.com>

Projektet är svenskspråkigt och som ledare fungerar Margot Wikström.

Mathantverkurs – Bär, frukt och grönskasförädling. Bild: Margot Wikström.

3.2. Allmänt

Den allmänna verksamheten för biosfärområdet befattar informationsverksamhet och upplysning om programmet för biosfärområdet och Skärgårdshavets biosfärområde, samarbete och kommunikation nationellt och internationellt, samt övrig verksamhet som främjar biosfärområdets verksamhets utveckling och stöder biosfärområdets uppgift att fungera som modellområde för hållbar utveckling. Skärgårdshavets biosfärområde strävar efter att vara representerad vid för området viktiga regionala forum för hållbar utveckling och även i mån av möjlighet vid nationella och internationella forum.

3.2.1. Upplysning och information

Verksamhetsplanens åtgärder	Beskrivning av förverkligandet	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
Hemsidorna som huvudsaklig infokanal och en grundpresentation av områdets verksamhet som främjar hållbar utveckling för att bevara den unika natur och kultur som finns inom biosfärområdet. -sätt in projektinfo och viktiga dokument -aktualiteter	-hemsidan har uppdaterats gällande aktualiteter.	Koordinatorn, avdelningsassistenten, samt andra
Sociala medier. Fortsätt uppdatera på Twitter och facebook.	-Facebook har aktivt uppdaterats och mängden ”gillare” har ökat i stadig takt till 117. -twitter har uppdaterats framförallt gällande evenemang	Koordinatorn.
Info via kanaler hos samarbetspartners. -Kommunernas hemsidor, länkar på andra sidor, andra infokanaler kunde utvecklas. -Biosfärområdet skall inkluderas i övrigt lämpligt infomaterial och i mån av möjlighet som annons i	-Biosfärområdet hade annons i Skärgårdsboknings tidning	Koordinatorn, kommunerna, NTM-centralen

lokala broschyrer.		
Utveckla standard informationsmaterialet. -Uppdatering av infoblad.	-Infobladet hållits uppdaterat	Koordinatorn
Informationsmaterial riktat till specifika målgrupper -enkelt temainfoblad som med hjälp av bilder förtydligar budskapet -material för mässor, bildspel?	-planering av filmsnuttar som beskriver biosfärområdet gjordes. Projektansökan uppskjuten.	Koordinatorn, projekt
Nyhetsbrev, minst 2 nummer/året.	-Nyhetsbreven utkom 2ggr. Samarbetspartnerns antal ökade	Koordinatorn, samarbetspartners
Presentera biosfärområdet vid seminarier och andra tillställningar lokalt, nationellt och internationellt, t.ex. <ul style="list-style-type: none"> • på Skördefesten i Åboland • miljödagarna i Houtskär • på resemässa och båtmässa 	-Lanskapsforum Väst - Scandinavian Landscape Forum 12-14.9.2013. Skärgårdshavets koordinator inbjuden som key-note speaker.	Koordinatorn och andra vid behov
Presentera biosfärområdet från olika synvinklar i radio, tidningar och tidskrifter: <ul style="list-style-type: none"> • Tidskriften Skärgården • Finlands natur och Suomen luonto • Lokala dagstidningarna 	-Biosfärområdets verksamhet i Tidskriften Skärgård 4/13 -I samband med projekten Mathantverk i Finland och Knowsheep fick biosfärområdet mycket synlighet medierna	SIÅA, koordinatorn, samt andra
Biosfärområdet synligt i samband med skyltning i regionen.	-inga framsteg i detta	Kommuner och Forststyrelsen/ turismprojekt?
Profilerar biosfärområdet som koncept. Skapa ett "brand"	-ett ständigt pågående arbete	Koordinator, styrgrupp

-ständigt arbete med profilering	med att få biosfärområdet mera känt och lättare att greppa. Projektet "Jag är en del av biosfären" kommer att bidra till det syftet.	
Skärgårdshavets biosfärområdes 20-års jubileum år 2014 -inled planering -involvera partners	-planering skedde under hela året -Projektet "Jag är en del av biosfären" blev beviljat Leader – finansiering. Projektet startade 1.11.2013.	Styrgruppen, koordinatorm, samarbetspartners

Projektet

Jag är en del av biosfären!

1.11.2013-31.10.2014

EU:s Leader-program

Huvudman: Pargas stad

Målsättningar

Målsättningarna med projektet är att:

- Göra UNESCO:s Skärgårdshavets biosfärområde mera känt lokalt, regionalt och nationellt
- Stärka invånarnas koppling till sin närmiljö/synliggöra den traditionellt starka kopplingen till närmiljön, med både ett ekologiskt och kulturellt perspektiv!
- Sprida relevant forskning i populär form
- Skapa nya kontakter för att främja hållbar utveckling i skärgården

I och med biosfärområdets jubileumsår önskar man att lyfta fram det lokala engagemanget och samarbetets betydelse för att främja en hållbar utveckling i Skärgårdshavets område. Vi har ett gemensamt ansvar för Skärgårdshavets tillstånd, likväl under havsytan, som ovan och bevarande av en rik natur och kultur som resurser för ett livskraftigt skärgårdssamhälle.

Programmet för jubileumsåret består av flera små händelser och program, som kan utökas i antal ända tills årets slut, för att genom dem kunna nå en så mångformig målgrupp som möjligt, av både orsbor och skärgårdsintresserade. Under året strävar man efter att skapa olika sorts rum för diskussion, skapa nya kanaler för att sprida kunskap och information och dessutom aktivera orsbor, lokala föreningar och andra skärgårdsaktörer, att göra ekologiskt och kulturellt befrämjande insatser för sin närmiljö, för sin biosfär! I projektet deltar alla biosfärområdets centrala aktörer och koordinerar olika program under året. Även andra uppmanas att delta med program och insatser för Skärgårdshavets biosfärområde. Projektet bidrar med koordinering, engagering, synliggörande av de insatser som görs och verkställandet av några centrala händelser för jubileumsåret.

Under året satsar man på synliggörandet av Skärgårdshavets biosfärområde, både som en del av det globala biosfärområdesnätverket och genom den lokala verksamheten. Bland annat Åbolands Skärgårdsstiftelses verksamhet, mathantverk och fårnäringen, samt dess roll för vården av kulturlandskapen är betydande delar av biosfärområdets verksamhet för tillfälle. Denna verksamhet lyfts fram för att konkretisera biosfärområdets roll inom utvecklingsverksamheten i Åbolands skärgård. Projektet ger möjlighet åt biosfärområdet att under jubileumsåret, satsa mera på synlighet, aktivera lokala samhället och förmedla kunskap mellan individer och aktörer i Skärgårdshavets område.

Förverkligande av projektet

Projektet koordineras av Skärgårdshavets biosfärområdes koordinators. Pargas stad anställer därtill en assistent och informatör på deltid (80 %) från och med 1.1.2014

Projektets samarbetsparter kan bidra med att koordinera och genomföra delar av programmet. Projektet engagerar och stödjer intresserade att delta med någon insats eller program.

- Några exempel på övriga program som redan planerats för jubileumsåret är: Nationalparkens och Biosfärområdets utfärdsvecka med fokus på att presentera skärgården och biosfärområdet för lokala invånare, arrangerat av Forststyrelsen i samarbete med företag.
- Jubileumsnummer om biosfärområdet och nationalparken i Tidskriften Skärgård.

För att kunna synliggöra biosfärområdet och skärgården under jubileumsåret, behövs också marknadsföringsmaterial och -artiklar till exempel i form av:

- En liten broschyr om Människan och naturen i Skärgårdshavet,

- En liten produkt som lätt kan delas ut som en slag symbol för att man deltagit i jubileumsåret genom att göra något för sin närmiljö, till exempel klistermärke eller tygkasse

De elektroniska nyhetsbrev finns på biosfärområdets hemsida:
www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi/material/dokument

3.2.2. Representation, arbetsgrupper

Grupper:

- Skärgårdshavet-arbetsgrupp inom Pro Skärgårdshavet –programmet, koordinatör är som sekreterare. NTM-centralen/miljö.
- Skärgårdshavets samarbetsgrupp/ Naturturism. Forststyrelsen.
- Ledningsgruppen för Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi
- Knowsheep –projekt, referensgrupp ordf., samt talesman för projektet
- Utskärsdelegationen (ej medlem)
- Åbolands Skärgårdsstiftelse, sekr.

Tillställningar:

- 17.4 Runsala, Åbo: Roskaantuminen Itämeren ongelmana. Arrangör: Håll skärgården ren rf.
- 30.9 i Pargas: Stefan Walins ”rundabordet” diskussion om skärgårdspolitiken och vilka skärgårdsaktörer som är verksamma idag.
- 1.10 i Pargas , I samma båt rf, styrelsemöte. Koordinatör presenterade biosfärområdet
- 9.10 i Nagu: Utbildningsseminarium för Egentliga Finlands förbunds skärgårdskommission. Koordinatör presenterade biosfärområdets verksamhet.
- 28-29.10 Mariehamn: ”Lär känna din granne” – seminarium för aktörer som jobbar för ett renare Östersjön. Arrangör Östersjöfonden, Centrum Balticum och Halvar&Halvarsson.
- 9.12 Skärgårdshavets nationalparks 30-års jubileum i Sigyn-salen, i Åbo

3.3. Internationellt och nationellt samarbete

Verksamhetsplanens åtgärder	Beskrivning av förverkligandet	Ansvarig part, samt medel för förverkligande
<p>Dela erfarenheter och kunskap med Norra-Karels biosfärområde.</p> <p>-samarbete i fråga om MAB verksamhet i Finland</p> <p>-Utveckla konkret samarbete mellan områdena</p> <p>-främja nationell synlighet av programmet tillsammans</p>	<p>-informationsutbyte mellan koordinatore</p>	<p>Koordinator, styrgrupp; Norra Karels biosfärområde, nationella representanter</p>
<p>Skärgårdshavet ansvarar över NordMAB. Utveckla samarbete inom NordMaB och utbyte av erfarenheter och idéer.</p> <p>-främja kommunikation och kännedom om varandra mellan NordMAB biosfärområden</p> <p>-NordMAB möte under Nordiska konferensen för hållbar utveckling i Umeå, Sverige och EuroMaB i Kanada</p> <p>-skapa forum för NordMaB</p>	<p>-planering av NordMAB möte 1.6 i Stockholm</p> <p>-NordMAB möte arrangerades den 21-24.10 i Manicouagan-Uapishka biosfärområdet i Quebec i Kanada. Koordinatorn deltog.</p> <p>-Lansksforum Väst - Scandinavian Landscape Forum 12-14.9.2013. Skärgårdshavets koordinatör inbjuden som key-note speaker.</p>	<p>Styrgrupp, koordinatör och Norra Karels koordinatör, NordMaB samt nationella representanter</p>
<p>Utveckla samarbete inom nätverket för Öbiosfärområden.</p>	<p>-deltog och presenterade Skärgårdshavets biosfärområde på mötet för ö- och kust biosfärområden i Estlands biosfärområde den 3-6.6.</p> <p>-bidrog med presentation till en bok</p>	<p>Koordinatör</p>

	om ö- och kustbiosfärområden. Som editor är Jeju biosfärområde i Korea.	
Delta i verksamhet inom EuroMaB och Världsnätverket.	-koordinatorn deltog i EuroMAB mötet i Ontario, Kanada den 15-19.10.	Styrgrupp, koordinatorn
Samarbete med Cat Ba biosfärområdet i Vietnam. Utbyte av erfarenheter och idéer. -utveckla stödjande länkar mellan Skärgårdshavets och CatBas biosfärområden -projektplanering för samarbete inom hållbar turism för CatBa, Skärgårdshavet och ett nytt område	-handlednig av slutarbete "Effects of Tourism on Grassroot levels on Cat Ba island in Vietnam, av Tatu Sundqvist vid Åbo yrkeshögskola.	Åbo yrkeshögskola, koordinatorn, lokala företagare
Delta i MAB-programmets uppföljning av Sevilla strategin. -rapportera till MAB sekretariatet	-ingen rapporteringen	Styrgrupp, koordinatör

Ö- och kustbiosfärområden Bild: Katja Bonnevier

4. Grundfinansieringen av biosfärområdets verksamhet

Pargas ansvarar för koordineringen av biosfärområdets verksamhet, dvs. biosfärområdeskontoret. NTM-centralen betalar åt Pargas stad 60.000 euro/år för koordineringen av verksamheten, motsvarande den summa miljöministeriet i tiderna har beviljat tidigare miljöcentralen för biosfärområdesverksamhet.

Förutsättningen för att NTM-centralen betalar den utgivna summan är att det finns ekonomiska möjligheter till det. För övrigt bidrar alla tre parter med personresurser till biosfärområdeskontoret, främst i form av assistans med olika slag av kansliarbete samt representation. Alla bedriver dessutom projektverksamhet som stöder biosfärområdets syfte.

Om kostnaderna för koordinators medverkan i den internationella MAB-verksamheten överenskomms från fall till fall med undervisningsministeriet eller med den enhet åt vilken handhavandet av Finlands internationella MAB-verksamhet har delegerats.

Verksamheten kan finansieras av någon av huvudaktörerna eller med externa medel, som någon av huvudaktörerna ansökt om. Viktiga utomstående medfinansierare är EU:s Central Baltic –program, EU:s landsbygdsprogram, ERUF-programmet, Leader-programmet, Kulturfonden och Åbolands Skärgårdsstiftelse.

5. Rapportering och utvärdering av verksamheten

Rapportering sker genom att koordinatören sammanställer en verksamhetsberättelse årligen, som sedan behandlas av styrgruppen och ett sammandrag presenteras på vinterträffen. På så sätt utvärderas verksamheten under programmet för biosfärområdet.

Till Unescos sekretariat sker rapportering var 10:nde år, närmast som en självanalys av ens egen verksamhet. Senaste rapportering skedde år 2006. Sekretariatet kan även be om andra rapporter.

Uppföljning av biosfärområdets verksamhet borde ske regelbundet. Man skulle behöva en lämplig modell för uppföljning av målsättningarna för strategin. Även en bredare uppföljning av målsättningarna inom biosfärområdet också utanför programmet skulle vara till nytta för biosfärområdet. Denna kunde baseras sig på Åtgärdsplanen för Åbolands yttre skärgård, som gjorts under FN:s Millennium Ecosystem Assessment – program.

6. Sammanfattning

Planeringen av jubileumsåret genomsyrade hela året 2013. Man inledde planeringen av jubileumsåret tidigt på våren för att ha möjlighet att ansöka om finansiering för verksamheten och synliggörandet. Biosfärområdets budget rymmer inte någon marknadsföring eller extra evenemang, som man var tvungen att hitta någon annan lösning. Sist och slutligen kändes det som mest ändamålsenligt att planera ett projekt för all verksamhet under jubileumsåret, vars målsättningar skulle vara framförallt att engagera privata personer eller organisationer till att delta i biosfärområdets verksamhet, för att förtydliga vikten av samarbete och allas enskilda insatser. Biosfärområdet handlar om människan, därför är det viktigt att det upplevs lokalt att alla är en del av biosfärområdet. Alla förvaltar gemensamt det unika natur- och kulturarv som ligger som grund för biosfärområdets utnämning. Projektet ”Jag är en del av biosfären” beviljades finansiering av EU:s Leader-program. Bland privata finansiärer finns Svenska Kulturfonden, Skyddsfonden för Skärgårdshavet, LokalTapiola Sydskusten och Åbolands Skärgårdsstiftelse. Vid årets slut hade inte ännu hela privata finansieringsandelen garanterats, men projektet startades upp 1.11.2013

Bland det mest framträdande av biosfärområdets verksamhet under året var insatserna för introduktionen av mathantverket i Åboland och Finland. Man startade upp ett 1-årigt projekt, under Kimitoöns kommun och med Margot Wickström som projektledare. Projektet höll i trådarna för den första utbildningen inom mathantverk i Finland. Tillsammans med Centret för Livslångt lärande vid Novia och projektet Bar Mat i Västnyland, drev man ett utbildningsprogram för mathantverk med fokus på antingen förädling av bär, frukt och grönsaker eller ett för bakning av matbröd och sötbröd. Intresset för mathantverk har varit betydande och kursen var populär och väckte enormt mycket intresse. 25 personer gick kursen och 16 gjorde slutprovet. Detta gav en helt ny grund till utvecklingen av den för skärgården intressanta nischen, att småskaligt förädla kvalitetsprodukter med äkta smaker av lokala råvaror. Mathantverket har nu fått ett fotfäste i Åboland.

Knowsheep –projektet har sakta trappat ner och man fokuserade mycket på slutprodukter under året. Många av de skriftliga verken trycktes under året och sammanfattade mycket av den kunskap som projektet handlat om. På workshoppar under de tidigare åren hade man sått frön till nya produkter, som nu i slutet av projektet ledde till några nya köttprodukter för catering och innovativa ullprodukter. I slutet av projektet kulminerade också samarbetet mellan de två skärgårdsområdena i Östersjön, Åbolands skärgård och Västra Estlands skärgård, till ett större seminarium om resultat av projektet och produktutvecklingen. Projektet avslutades den sista december. Projektets långsiktiga nytta ligger dels i den kunskap och de erfarenheter som de deltagande personerna fått och dels i de kontaktnätverk och den information som förvaltas och lever vidare inom det sk. virtuella resurscentret och Skärgårdens fårklubb.

Man skapade material för en mobil utställning om fårnäringen, som kan lånas ut åt intresserade. Utställningen cirkulerade i hela Åboland under året och har setts av betydande mängd människor. En annan långsiktig målsättning för projektet var att få mera naturängar under bete och det hoppas man att kommer att uppnås i och med att fårmängden har fått ett kraftigt lyft under senaste åren.

En del av biosfärområdets verksamhet är återkommande varje år, såsom "Biosfärområdet i skolan" med det populära skolsamarbetet i samband med en utfärd till Skärgårdshavets nationalpark som Fortstyrelsen bjuder på. Det här året var även åk 7 från Kyrkbackens skola i Nagu med och man åkte med två olika grupper med elever från 2 olika skolor till Yxskär. Man samarbetade igen med Luontokuvaajat, som erbjöd ett digitalt forum för elevernas skolöverskridande samarbete med gemensamma uppgifter om skärgårdens arter. Ett stort mervärde i verksamheten är att ungdomarna samarbetar och träffas.

Skärgårdshavets vinterträff har redan blivit en tradition och ordnades för 4:de gången och det här året i Kasnäs hotell. Deltagarantalet var aningen färre än i Korpsotröm förra året. Temat var denna gång "Skärgårdslandskap i förändring" och handlade om frågor gällande alternativa lösningar för skogsbruk, lösningar för att bevara ett levande kulturlandskap och jordbrukslandskapets utmaningar. Även denna gång hade vi glädjen att få besök från ett annat biosfärområde, denna gång av Stellan Gustavsson från Länsstyrelsen med koppling till biosfärområdet Vätterbranterna i Sverige.

Samarbete med högskolorna har en stadig grund i de återkommande populärvetenskapliga tillställningarna "Forum för skärgårdsforskning". Man ordnade ett forum med temat "Under ytan" i juni, i Korpsotröm, som drog ganska glesst med publik. Man ordnade en möjlighet för nybörjare att prova på dykning, vilket 5 personer valde att göra. Forumet uppfyller en viktig uppgift, som länk mellan universiteten och allmänheten och ger en kanal att presentera forskning med anknytning till skärgården, också utanför universitetsvärlden.

Inom tema-området för en levande skärgård är biosfärområdets satsningar starkt anknutna till Åboland Skärgårdsstiftelse, som är en av Skärgårdshavets biosfärområdes mest betydande partners. Brännskärs skärgårdshemman i Nagus södra skärgård fungerar som den relativt nya Skärgårdsstiftelsens pilotprojekt. Man har med biosfärområdets hjälp drivit projekt för att skapa en modell för främjandet av en livskraftig yttre skärgård, genom arrendering av ett skärgårdshemman. Arrendatorn för Brännskär, en ung trähantverkare, Lennart Söderlund, är naturligtvis i en central roll vid planeringen av verksamheten. Under året har man fortsatt utveckla besökshamnen, som ger möjligheter till sysselsättning på Brännskär. Brännskär är nu året om bebott igen och det finns möjlighet för sysselsättning för åtminstone en invånare, men långsiktigt sätt förhoppningsvis för flera personer. Två företag med hemort på Brännskär har nu grundats, av vilka det ena drivs av tre personer tillsammans. Åbolands Skärgårdsstiftelses

dokumentär En Dagandes Sanning, som handlar om utskärsliv förr och nu och baserar sig på diskussioner med Stenskärs Stig Jansson blev färdig. Den visades vid 3 olika tillfällen och ställen i skärgården och nådde ca.200 personer.

År 2013 var det igen tid för EuroMAB möte, vilket ordnas vartannat år. Den här gången hade vi glädjen att först gången i historien inbjudas till Kanada och Brockville, Ontario och biosfärområdet Frontenarch, blev den utvalda mötesplatsen. I samband EuroMAB ordnades även ett NordMAB möte i biosfärområdet Maicouagan-Uapishka i norra Quebec. Båda mötena gav igen möjligheter att dela erfarenheter och lära sig om andra biosfärområden. I NordMAB nätverket har man redan en tid strävat efter att starta upp gemensamma projekt och skapa konkreta modeller för utbyte. Begränsade resurser gör dock att utvecklingen går långsamt framåt.

Budgeten för koordineringen av biosfärområdet år 2013 räckte till. För år 2013 justerades äntligen budgeten för biosfärområdets verksamhet till 60 000,-, vilket gjorde att budgeten nu räckte bättre till grundkostnaderna för koordineringen, dvs. personalkostnader, inkluderat lokala resor och kontorskostnader. Beslutet om höjningen gav dessutom en känsla av förtroende mellan samarbetsparterna och en säkrare ställning för biosfärområdets verksamhet enligt den nuvarande modellen. Fortsättningsvis räcker inte budgeten till möten, evenemang eller marknadsföring. Man hade extra intäkter i och med arbetstimmar och köptjänster för projekt och dessutom bidrag för vinterträffen som välkomna tillskott till grundfinansieringen. Under år 2013 satsade man ändå på synligheten genom de elektroniska nyhetsbrev, som presenterar den aktuella verksamheten i ett lättläst format.

Biosfärområdeskontorets administration sköttes fortsättningsvis av Pargas stad under Näringslivstjänster. Avtalet om samarbete, mellan Pargas stad, Kimitoöns kommun och Egentliga Finlands NTM-central, i förvaltningen av biosfärområdet, förnyades igen för år 2013 för 2 år framåt. NTM-centralen vinner mycket på att sköta koordineringen via kommunerna, och förverkliga verksamheten tillsammans med flera andra samarbetspartners, i och med det har man kunnat förverkliga många gånger mera, än om verksamheten bundits till endast en organisation. Intentionsavtalet för biosfärområdets verksamhet mellan 7 partners är för perioden 2011-2017 och strategin för samma tidsperiod.
